

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in valja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu Koroška cesta šte. 5, vprejema naročnine, inšerate in reklamacije. — Za inšerate se plačuje od enostopne petivrtne za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inšerate se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprite reklamacije se poštnina proste.

Kmetom v pozdrav!

Prihodnji ponedeljek dne 21. t. m. se zberejo v Mariboru kmetje Slovenskega Štajerja, da si ustanovijo svojo stanovsko-politično organizacijo „Slovensko kmečko zvezo.“ Velevažen dan bo to, ne samo za spodnještajerski kmečki stan, ampak sploh za naše politično življenje v bodočnosti.

Do zadnjega časa so se brigali naši politiki večinoma le za uradniška in jezikovna vprašanja. Da se da pravica našemu jeziku v uradu in šoli, da se postavljajo povsod le Slovenci kot uradniki, bila je glavna in edina briga naše politične javnosti. Ta dvojna skrb za uradnike in jezik spada sicer tudi v naš program, toda razmere sedanjega časa in dogodki pri drugih narodih in po tujih državah nam kažejo, da mora dandanes stati v ospredju vsake narodne politike tudi skrb za gospodarski razvoj in napredek kmečkega stanu. In v čast si štejemo, da so ravno sodelovalci in prijatelji našega lista največ pripomogli, da se je začelo pri nas globoko in čvrsteje zanimanje za kmečka vprašanja in da so bili oni tudi glavni činitelji pri ustanovitvi „Slovenske kmečke zveze.“

Kmečka misel, kmečka zavednost se je hitro širila po našem Štajerju in kmetje z veseljem pozdravljajo od vseh strani novo organizacijo, v kateri bodo njihove kmečke zahteve naše najkrepkejši naglas.

Seveda se silijo k novi kmečki zvezi sedaj tudi ljudje, ki dosihdob niso imeli nobenega smisla za kmečka vprašanja in kateri bi radi s svojo navzočnostjo v novi organizaciji samo dosegli, da bi se kmečka zveza ne razvijala, kakor ji je treba. Zato je tudi nova liberalna „Narodna stranka“ izdala geslo, naskočiti ustvarjajočo se kmečko organizacijo ter ji odkazati le omejeni krog kake podružnice kmetijske družbe. „Narodna stranka“ s tem dokazuje, da se ona sama ni postavila na pravo stališče in da ji ni bil prvi namen posvetiti svoje delo kmečkemu stanu.

Toda skritim sovražnikom kmečke organizacije se ne bo posrečil njihov namen. Spodnještajerski slovenski kmetje odklanjajo neodkrit in nepopoln program liberalne stranke na Štajerskem ter si bodo

tudi brez njih, in če treba, tudi proti njim ustvarili svojo zvezo, ki bo pred vsem kmečka, a ne bo pozabila tudi na verski in narodni program spodnještajerskih Slovencev.

Kakor so si že dolgo vrsto let želeli naši kmetje, to bodo sedaj našli v Kmečki zvezi: društvo, ki bo si stavilo za glavno nalogo, zahteve kmečkega stanu spraviti v naše politično ospredje.

Slovenski kmetje! Sprejmite torej sedaj Slovensko kmečko zvezo kot svojo voditeljico v vseh javnih stanovskih vprašanjih! Oklenite se je, ne gujte jo in pridobivajte ji udov in podpornikov.

Vrlim kmetom, ki se bodo zbrali dne 21. t. m. na ustanovnem zboru Slovenske kmečke zveze, pa naš iskreni pozdrav! Prva širja kmečka organizacija na Slovenskem, naj živi!

Spodnještajerska kmečka organizacija.

Piše Martin Cerjak, ekonom v Rajhenburgu.

II.

V drugi vrsti pričeti nam je takoj z reorganizacijo (preosnovo) celega dosedanjega gospodarstva, celega dosedanjega gospodarskega sistema ali načina.

Če pregledujemo večino naših kmetij, vidimo, da se obdelovanje naših posestev — in sploh celo gospodarstvo — vrši po ravno istem načinu, po ravno isti poti, kakor recimo pred 50 leti. A vendar so se razmere zdatno spremenile!

Na parcelah, kjer je že ded in praded pridelke za živež in prodajo prideloval, prideluje jih dandanes njegov vnuk dosledno v tem razmerju, po stopinjah svojih nekdanjih prednikov. V tem oziru se v redkih slučajih upošteva spreminjajoče razmerje cen naših pridelkov. — Razmerje med njivami in travniki, kakor je bilo mogoče pred 100 leti na kakem posestvu, seveda Bog ne da, če bi se kaj spremenilo! — In vendar se prodaja pšenica danes po 7—8 gld. met. stot, medtem ko se je prej prodajala po 14—20 gld. A nasprotno so se poljski delavci — in pri poljskih opravilih se potrebuje ravno največ delavskih moči — trikrat podražili. Cena goveje živine in svinjam se je temu nasprotno v primeri s cenami pred petdeset leti danes ravno podvojila.

In mi kljub slabim žitnim cenam, kljub pomanjkanju poljskih delavcev in draginji teh, se še vedno po nepotrednem in mnogokrat v svojo lastno škodo ukvarjamo v toliki meri s poljedelstvom, misleč, da ne smemo par repov v hlevu več rediti kakor je imel naš praded navado.

Ne trdim, če bi bile dandanes razmere iste, kakor so bile v prejšnjih časih, da ne bi mogli kmetje izhajati, nasprotno, mislim da bi bolj izhajali, kakor so v prejšnjih časih. Toda potrebščine so danes večje, mi smo torej prisiljeni uravnati naše gospodarstvo primerno novodobnim razmeram, drugače se sploh ne smemo čuditi, če nazadujemo.

Tarnamo, da na naših poljih vedno manj pridelujemo! Seveda, danes ni pri hiši toliko cenih delavskih moči, kakor nekdaj — se torej vsa opravila ne morejo tako vestno in o pravem času opravljati kakor nekdaj — nasledek torej: manjši pridelek in povrh zelo drag; razun tega nam še pa vedno potrebne gnoja primanjkuje.

Učimo se od obrtnikov! Trgovec danes tudi nima mogoče kake stvari v zalogi — vsaj iste kakovosti ne — med tem ko je imel pred leti cele kupe. Pa vprašajte ga, zakaj se ne peča več s tem. Odgovor: „Danes se po tem blagu malo vprašuje.“ Obrtniki, rokodelci in drugi prozvajalni stanovi vedno tuhtajo, kako svoj blagovni promet, oziroma produkcijo svojih izdelkov, bolj primerno razmeram sedanjega časa urediti, le za kmeta bi pa naj bilo dobro, vedno po starem kopitu gospodariti.

Celi razvoj kmetijstva i spreminjajoče cene našim pridelkom bosta treba skrbno zasledovati, potem nam ne bode težko, priti do zaključka, kako naše gospodarstvo urediti, da nam bode res dobiček donašalo.

Nikar mi spodnještajerski kmetje ne vpijmo radi slabih žitnih cen. To še ni največje zlo. Mi sploh ne moremo pri našem pridelovanju in pri naših razmerah konkurirati (tekmovati) z velikim veleposestniki in žitnimi magnati po Ogrskem in po Slavoniji, z mogočnimi farmerji po Ameriki in drugod, kjer se pridelovanje žita vrši na velikanskih parcelah — mnogokrat po 1000 oralov in več skupaj — z novodobnimi različnimi parnimi stroji in drugimi modernimi pripravami. Oni postavijo različna žita na naš trg — da celo iz daljne Amerike — ceneje nego nas pridelovanje stane. Mnogokrat pride spodnještajerski kmet v položaj, da mora žito kupiti v slabih letih; tudi poljski delavci bi se podražili vsled višjih žitnih cen, kajti oni se morajo prištevati med konsumente. Seveda govorim tukaj v ožjem pomenu, edino kar se tiče Spodnje Štajerske.

LISTEK.

Zobje in njihove bolezni.

V bralnem društvu v Studencih govoril prof. dr. L. Poljanec.

Zobna ščetka ne sme biti pretrda, da ne rani zobine ali dlesen, ne sme pa tudi biti pregosta, ker se drugače nesnaga le težko spravi iz nje. Dobro je, če se namoči ščetka v kakem zobnem prašku ali past. V trgovinah vam ponujajo vse polno takih praškov in past, da si človek skoro ne more več pomniti njihovih imen, kalodont itd., toda vse imajo eno skupno slabo lastnost, da so predragi. Dalje praški ne smejo imeti oleja ali plovca (plovec je lahek, publičav kamen, ki z njim mizarji gladijo in lešči les) v sebi, ker so te snovi pretrde in obrusijo prehitro sklenino, najboljše in tudi ne predrag je izprani kredni prašek.

Naši kmetje nimajo ne ščetk, ne zobnih praškov, a vendar se jim dostikrat svetijo zdravi zobje kakor sneg, pač pa imajo pri hiši črn trdi kruh, dostikrat ovsenjak, ki iz njega gleda polno res.

Ko kmetje žulijo svoj trdi kruh, si očistijo z njim zobe boljše, ko mi meščani z vsemi ščetkami in praški.

IV. V ustih se nahajajo poleg jedilnih ostankov tudi kali gnilobnih bakterij in plesnivcev, to je premajhnih rastlinic, ki povzročajo gnitje. Te gnilobne kali prihajajo v usta z jedmi ali s prahom, ki ga vdihavamo.

Kakor smo čuli prej, izmočijo kisline zobem apnene soli, da ostane le klejevina; te klejevine se lotijo gnilobne bakterije in plesnivci, da začne gniti.

Nagnito gnezdo raste v zobu, načenja polagoma vso zobovino in pride naposled do zobove klice in njegove čutnice ali živca: takrat začne človeka boleti njegov zob.

Poleg drugih že popisanih pripomočkov, s kojimi čistimo in snažimo zobe, moramo imeti še take, da umorimo z njimi gnilobne bakterije in plesnivce in razkužimo usta.

Takih ustnih vod je mnogo, po časnikih jih silno hvalijo in priporočajo, zato so pa tudi tako zelo drage. Mi se hočemo rajše držati navadnih pripomočkov, ki so dobri ravno tako in še ceni n. pr. boraks, soda (kislil natrijev karbonat), kalijev permanganat in alkohol ali vinski cvet.

Plesnivci trpinčijo posebno majhne otroke, ko še sesajo mleko; saj veste, da se jim napravijo v ustih takozvane gobice. Taka usta rahlo otiraš z gobico ali cunjico, ki si jo namočil v boraksovo raztopino, tudi cizek polagaš, ako ga ne potrebuješ, vedno vanjo, da se očisti in razkuži. Raztopina sode v vodi je ravno tako dobra; ne mislim pa tukaj navadne sode, s katero snažimo tla in perilo, temveč kislil natrijev karbonat, ki ga vzamemo, ako imamo pokvarjen želodec ter se nas poloti zgaga ali gorečica.

Dober in neškodljiv pripomoček je kalijev permanganat, za 10 vinarjev ga dobimo v lekarni toliko, da izhajamo vse leto. Kalijev permanganat dobimo v temnordečih zrncih, ki se raztapljajo v vodi z vijoličasto barvo; vendar raztopina ne sme biti temnovijoličaste barve, temveč rdeča, drugače je premočna in razje v ustih sluznico, to je mehko kožo. Najboljše je, da raztopimo ves kalijev permanganat v mali steklenici in iz te steklenice prilivamo kozarec vode vsakokrat 1—3 kaplice.

Tudi alkohol vpliva dobro, tej tekočini pravimo tudi vinski cvet ali žganje. V kozarec vode nalijemo 20—30 kapljic žganja in izperemo s to mešanico usta. No če kdo nazadnje požre zjutraj na tešče požirek žganja, to ustom in zobem ne škodi, narobe; treba bi pa bilo, da se požirek žganja malo pavalja po ustih, da pride v vse kote in luknjice in jih razkuži.

Navadno delajo žganjepivec drugače: nastavi kozareček, zameži, in že je vse v želodecu. Samo po jeziku in po grlu ga je popraskalo malo, zobje, nebo in koti v ustih pa niso čutili ničesar.

Ko smo si očistili usta s kako zobno vodo, izplaknemo jih še s čisto vodo, da ne ostane v njih nikak duh in okus.

Tako ravna tisti ljudje, ki hočejo imeti zdrave zobe, ne pa opravka z zobozdravniki. Posebno prosim vas zakonske moše, ki imate doma otroke, da gledate na njihove zobe. Pri priliki se kupi otroku zobova ščetka (saj ni treba kaj posebno dragega), malo zobnega prahu in kalijevega permanganata; izprva se drži kisle in kremži, ko si mora po vsaki jedi čistiti zobe, s časom se pa privadi tako, da mu je čiščenje zob naravnost potreba.

Kaj pa je storiti z nagnitim zobmi, kako se jih spozna? Nagniti zob je zelo občutljiv, deni prav mrzle vode v usta in začne te boleti.

Prav gotovo znamenje nagnitega zoba je, da se ponavljajo hude bolečine pri vsaki priliki, da ne veš več, kaj bi počel, kaj opustil. Tu ne pomaga nič, tu je treba iti k zobozdravniku, ako sta človeku mari zob in zdravje.

Kedar je nagnito gnezdo še majhno, zdravnik izdolbi in izvrti z dletcem vso bolno zobovino in jo zalije s kakim mašilom ali plombo. Sedaj navadna